

Буряад арадай заншалта хубсаһан

Буряад хүн хэлээ мартангүйгөөр, ёһо заншалаа, хубсаһаа хадалгажса, хойшо үедээ залгамжалуулан үлөөжэ, дэлхэйдэ буряад яһатан мүнхэ үлэхэ ёһотой. Хаанашье ябахандаа буряад хүн үмдэһэн хубсаһаараа илгаран танигдадаг байгаа.

Буряад зон урданай сагта өөрын үндэһэ, яһатанайнгаа хубсаһа, малгай, дэгэл, гутал үмдэдэг байгаа. Үмдоод ябаһан хубсаһаарнь ямар нютагайхиб, басаган гү, һамган гү, хадамтай гү гэжэ танижа мэдэдэг байгаа.

Хариин, тиихэдэ би Хори буряадай хубсаһанһаа Хонгоодорой дэгэлнууд юугээрээ илгаатайб гэжэ хэлэжэ угэхэ һанаатайб.

Малгайнуудынь баян ноён хүнэй, малшан ангуушан хүнэй, үбэлэй, зунай, хүбүүд, басагадай гэжэ илгардаг юм. Энэ манай **малгайнууд тухэрёон-**бумбэрсэг дэлхэе тэмдэглэһэн удхатай.

Малгай дээрэхиинь **жэншэ** – узел бесконечности, узел счастья гэдэг.

Дэгэлынь баһа эрэшүүлэй, эхэнэрнүүдэй, хүбүүдэй, басагадай, үбэлэй зунай, найр нааданай, ажалай, ангуушанай гээд илгаатай байдаг.

Энгэр захань адли бэшээр оёгдодог. Хонгоодор эрэшүүл 3 янзын энгэр хэжэ оёдоггүй. Хариин энгэр захань урдуураа гаража баруун һуга дороо орохо ёһотой.

Хара — муу һанаае хамаг муухай могойлог, гахайлаг, тахяалаг гэхэн удхатай.

Эрэ хүнэй үмдэдэг
Һомон дэгэл заатагүй
Энгэртэй, туруутай, захатай,
Заабол долоон тобшотой
Байха ёһотой гэдэг юм.
Утаһан бүһэдэнь углаатай
Мүнгэн хутага, хэтэ
Хүн бүхэнэйн гоёолто —
Хүсэ шадалайнь гэршэ гэлсэдэг.

Гуталайн хоншоор дээшээ шобогорнууд байхайдад. Газараа нухэлжэ соолокой гэхэн удхатай.

Сааша болходоо

Нара нарандал гэшхэдэлтэй,
Намгад баһал найхан.
Намган дэгэлын сээжэтэй,
Хормойнь олон хуняаһатай,
Хамсын туруу, тохойтой

Энэ умдээод ,байһан **жилет-уужа**. Манайсяар болбол сээжэбшэ гэдэг.
Сээжэбшэ богоно байха баһа уташые байха. Туруунь доошошые ба дээшээшые
байха аргатай.Хадамда гараһан эхэнэрнууд сээжэбшэ умдэжэ, гэзэгээ хоёр
һалаа болгожо гурэдэг байгаа.

Даруулга –малгай дороо умдэдэг даруулга –гэзэг тэмдэглэпэн удхатай.
Мунгэ гэнжэнуудээр гоёохо аргатай.

Хуугэдэй дэгэл-иимэнууд лэ байдаг лэ. Басаган усид олоо гэзэгуудые
гурэдэг.

Арга шадал соогоо мэдэхэл юумэ хоорэжэ угэбэ гээшэб. Саашадаа ушоошые
ном һудар соо уншажал, узэжэл байхаб.